

УДК 347.254

DOI <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2020-40-2-66-75>

РЕАЛІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ ПРАВА НА ДОСТУПНЕ ЖИТЛО: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ НОВОЇ ЯКОСТІ ЖИТТЯ

Волкова А.О.

REALIZATION OF THE RIGHT TO AFFORDABLE HOUSING BY INTERNALLY DISPLACED PERSONS: KEY ASPECTS OF A NEW QUALITY OF LIFE

Volkova A.O.

Стаття присвячена питанням реалізації права внутрішньо переміщених осіб на доступне житло крізь призму нової якості життя. Наголошено на тому, що житло виступає одним із найважливіших соціальних благ і складових якостей життя населення, в цілому, та кожної родини, зокрема. Звертається увага на те, що критично малий рівень фінансування програми «Доступне житло», як на державному, так і на місцевому рівнях, що призводить до неможливості задоволення попиту внутрішньо переміщених осіб на доступне житло та відповідно підвищення якості їхнього життя. Висвітлено ряд проблемних аспектів реалізації права внутрішньо переміщених осіб на доступне житло та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: *якість життя, право на житло, житлова політика, доступне житло, внутрішньо переміщені особи.*

Постановка проблеми. В умовах соціально спрямованої економіки основною метою функціонування житлової сфери має стати формування інтегрованого простору, що забезпечував би якісні та гідні умови для життя та розвитку особи та суспільства в цілому [1]. В той же час, необхідність інтеграції в європейський соціальний простір вимагає оновлення методологічних підходів до вибудовування дієвої та ефективної державної житлової політики, яка була б спрямована на забезпечення доступу для всіх громадян, в тому числі й внутрішньо переміщених осіб (далі –ВПО), до достатнього, безпечного та доступного житла, як того передбачає

Женевська хартія ООН про стале житлове господарство. Внутрішнє переміщення та зatoryжнa тимчасовість внаслідок збройного конфлікту на Сході України створюють передумови для пошуку державою сталих та довгострокових рішень у частині забезпечення соціально-економічних ВПО на засадах ідеології нової якості життя. Якість життя є найбільш важливою соціальною категорією, яка характеризує структуру потреб людини і можливості їх задоволення. Зважаючи на те, що більшість економічно активної частини ВПО, на жаль, не мають фінансової можливості самостійно забезпечити себе житлом шляхом придбання його у власність,

увага держави повинна бути зосереджена на вдосконаленні механізмів надання ВПО житла за доступну для них ціну. Яскравим прикладом такого механізму є державні та регіональні (місцеві) житлові програми, які адмініструються Державною спеціалізованою фінансовою установою «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (далі – Держмолодьжитло), стратегічною метою якої є підвищення якості життя українців через забезпечення їх доступним та якісним житлом. Разом з тим, обмеженість державного фінансування житлових програм наразі виступає однією з основних проблем, що заважає масовому доступу українців до власного доступного житла за міжнародними стандартами. Ще більшої актуальності дана проблематика набула в умовах коронавірусної інфекції COVID-19 та запровадження карантинних заходів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемним аспектам, пов'язаним із механізмами реалізації громадянами права на житло, присвячували свої дослідження такі автори: О.А. Більовський, А.Г. Бобкова, В.В. Козик, М.П. Кобець, О.К. Ковалевська, В.С. Рейкіна, В.О. Омельчук, В.А. Устименко та інші. Разом з тим, віддаючи належне науковим доробкам вітчизняних вчених, варто зазначити, що питання реалізації саме права ВПО на доступне житло, не знайшли свого комплексного висвітлення у науковій літературі та здебільшого знаходиться у полі зору громадських і міжнародних організацій та експертів. У зв'язку з цим, **метою дослідження** є вивчення правотворчої та правозастосовної практики у сфері забезпечення ВПО доступним житлом крізь призму ідеології нової якості життя.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розгляд питання реалізації права ВПО на житло крізь призму ідеології нової якості життя, зумовлений в першу чергу тим, що житло виступає одним із найважливіших

соціальних благ і складових якостей життя населення, в цілому, та кожної родини, зокрема. Разом з тим, для більшої частини ВПО отримання такого соціального блага є недосяжною мрією. Наразі переважна більшість ВПО не мають постійного житла та вимушені його або орендувати (в умовах, коли ринок оренди на 90% знаходиться у тіні та, коли відсутня соціальна та доступна оренда), або проживати у місцях компактного проживання: модульних містечках, термін придатності більшості з яких спливає, у зв'язку з чим вони є непридатними для експлуатації; **санаторіях; пансіонатах та гуртожитках, які були надані ВПО для тимчасового проживання, що безумовно перешкоджає повноцінній інтеграції ВПО у приймаючі громади.** Невизначеність подальших житлових перспектив і досі залишається одним із найактуальніших питань для більшої частини ВПО.

Варто зазначити, що до 2017 року ВПО не мали можливості приймати участь у програмі «Доступне житло». По-перше, тому що останні два роки (2015-2016 рр.) програма фактично не працювала через відсутність фінансування, а по-друге, тому що ВПО не належали до категорії громадян, які мають право на отримання державної підтримки за цією програмою.

Умовно процес забезпечення ВПО доступним житлом можна поділити на три етапи:

І етап. Прийняття у 2015 році Кабінетом Міністрів України постанови від 16.12.2015 р. № 1094 «Про затвердження Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року» [2] (далі – Комплексна програма). Завданням 11 Плану заходів з виконання Комплексної програми було передбачено Мініс-

терству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (наразі Міністерство розвитку громад та територій України) та Держмолодьжитлу внести зміни до відповідних нормативно-правових актів, якими врегульовано питання забезпечення різних категорій громадян доступним житлом, у частині передбачення можливості участі в них переселених громадян.

II етап. Прийняття у 2017 році Закону України «Про внесення змін до статті 4 Закону України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва» щодо реалізації державних житлових програм» від 16.03.2017 р. № 1954-VIII [3], яким було передбачено можливість надання ВПО, на яких поширюється дія Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р. № 1706-VII [4], державної підтримки у розмірі 50 відсотків вартості будівництва (придбання) доступного житла та/або пільгового іпотечного житлового кредиту. Наступним кроком було прийняття Кабінетом Міністрів України постанови від 20.09.2017 р. № 708 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2009 р. № 140 і від 29 лютого 2012 р. № 193» [5], якою 22.09.2017 р. набрали чинності зміни до Порядку забезпечення громадян доступним житлом та Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла, які визначили умови участі ВПО у програмі «Доступне житло», в частині спрощення процедури отримання ВПО державної допомоги в рамках даної програми. В той же час, незважаючи на розширення дії програми «Доступне житло» на ВПО, Порядок забезпечення громадян доступним житлом мав ряд положень, які значно ускладнювали не тільки для ВПО, а й для інших громадян реалізацію свого права на доступне житло.

Зокрема, учасники програми не могли самостійно обирати об'єкт будівництва (придбання) доступного житла (ці функції належали до компетенції Міжвідомчої комісії Мінрегіону); вони мали право обирати тільки ті об'єкти, що будуються; нормативно не було визначено взаємодію учасників програми з банками щодо оформлення кредитів на купівлю житла тощо.

III етап. Прийняття у 2018 році постанови Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 р. № 819 «Деякі питання забезпечення громадян доступним житлом» (із змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2019 р. № 895) [6], яку чекали не тільки ВПО, а й усі громадяни, які потребують доступного житла. Прийняття вищезазначеної постанови дозволило учасникам програми: вкладати кошти не лише в недобудовані об'єкти, а й у те житло, яке є у забудовника та введено в експлуатацію, самостійно обирати банк, у якому відкривати рахунок для проведення платіжної операції за обране житло. Крім цього, було запроваджено відкрите інформування про учасників програми, удосконалено процедуру розподілу коштів між регіонами (запроваджено розподіл коштів пропорційно до кількості населення у регіоні), знижено верхню межу рівня доходу учасників програми (з п'ятикратного розміру середньомісячної заробітної плати у відповідному регіоні до трикратного розміру). Також, з метою виключення можливості вибору громадянином так званого «дорогого елітного житла», було визначено граничну вартість 1 м² за програмою.

З урахуванням вищевикладеного, можна побачити активну динаміку в розробці та реалізації правових механізмів забезпечення учасників програми «Доступне житло», в тому числі й ВПО, доступним житлом. Так, у зв'язку з формуванням нових економічних і

соціальних відносин та радикальною зміною правових механізмів забезпечення громадян, в тому числі ВПО, доступним житлом, ідеологія нової якості життя поступово починає бути ключовим аспектом при розробці та впровадженні змін до житлового законодавства. Адже таке соціальне благо як житло для економічно активного населення стає реальністю, а політика держави, в частині житлового забезпечення громадян, починає ґрунтуватися на дотриманні балансу інтересів між правом ВПО на доступне житло та правом інших громадян.

Механізм реалізації програми «Доступне житло» для ВПО передбачає, що: 1) 50% вартості будівництва (придбання) доступного житла покривається за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджету – разова безповоротна субсидія; 2) 50% вартості будівництва (придбання) доступного житла покривається за рахунок одержувача державної підтримки – ВПО; 3) ВПО-одержувачі державної підтримки самостійно обирають об'єкти, на будівництво (придбання) яких можуть спрямовуватися кошти державної

підтримки (також це можуть бути і новозбудовані об'єкти, яким не більше року). Головна вимога щоб це був первинний ринок житла та забудовники, продавці, управителі та замовники відповідали критеріям, які передбачені Порядком надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом; 4) державна підтримка надається виходячи з нормативної площі житла (максимальна площа житла, з розрахунку якої надається державна підтримка, яка становить **21 м² загальної площі житла на одну особу** та додатково **10,5 м² на сім'ю**) [6].

За офіційною інформацією Держмолоджитла станом на 01.05.2020 р. загальна кількість зареєстрованих заяв для отримання державної підтримки складала 16 721 заяву, з них 10 773 були подані ВПО. Загалом у період з 2017 р. по травень 2020 р. включно державну підтримку було надано 901 сім'ї ВПО, з них 886 сімей ВПО отримали державну підтримку за рахунок коштів державного бюджету та 15 сімей ВПО за рахунок коштів місцевого бюджету [7] (Табл.).

Таблиця

Кількість сімей ВПО, які отримали державну підтримку за програмою «Доступне житло» за період з 2017 р. по травень 2020 р. (станом на 01.05.2020 р.)

Рік	За рахунок коштів державного бюджету				За рахунок коштів місцевого бюджету			
	Кількість громадян, які отримали державну підтримку	Обсяг наданої підтримки, тис. грн	Кількість сімей ВПО, які отримали державну підтримку	Обсяг наданої підтримки, тис. грн	Кількість громадян, які отримали державну підтримку	Обсяг наданої підтримки, тис. грн	Кількість сімей ВПО, які отримали державну підтримку	Обсяг наданої підтримки, тис. грн
2017	91	29 646,2	62	23 296,8	20	4 935,0	-	-
2018	237	85 259,3	171	68 485,6	26	9 773,9	10	4 792,5
2019	877	346 874,8	653	285 452,6	96	26 227,1	5	1 625,3
2020	-	-	-	-	4	1 196,0	-	-

*Побудовано за даними Держмолоджитла [7]

Станом на 24.11.2020 р. маємо трохи інші цифри, що безумовно підкреслює актуальність та затребуваність серед громадян програми «Доступне житло». Зокрема, державну підтримку вже отримали 1074 сім'ї ВПО та відповідно кількість зареєстрованих заяв для отримання державної підтримки складала вже понад 18 тис. громадян [8].

Незважаючи на популярність програми «Доступне житло» серед ВПО, моніторинг практики забезпечення ВПО доступним житлом виявив ряд викликів, які потребують невідкладної уваги держави та органів місцевого самоврядування, зокрема:

1. Незважаючи на запровадження правових механізмів участі ВПО у програмі «Доступне житло» та попит на цю програму серед ВПО, більшість родин ВПО через недостатні фінансові можливості не можуть покрити 50% вартості будівництва (придбання) доступного житла. Сучасні соціально-економічні реалії, зокрема, співвідношення номінальної заробітної плати громадян України, яка на жовтень 2020 року по Україні складала 12174 грн. [9], з реальним рівнем цін на нерухомість по регіонах, призводить до того, що ВПО або не приймають участі у програмі, або подають заяви на отримання державної підтримки, але отримавши позитивне рішення про надання державної підтримки, через відсутність фінансових можливостей, відкладають розгляд заяви на наступний рік з надією покращити своє фінансове становище. Реєстраційний номер кандидата в черзі в такому випадку не змінюється.

2. Разом з тим, через недостатнє фінансування програми «Доступне житло» у період з 2017 р. по 2020 р ті, ВПО, які є фінансово спроможними, не змогли задовольнити свій попит на доступне житло. Загальний обсяг фінансування програми «Доступне житло» складав у 2017 р. – 30 млн. грн. [10]; 2018 р. – 100 млн. грн. [11]; 2019 р. – 400 млн. грн. [12]. У 2020 р. фінансування програми

«Доступне житло» було відсутнім. Коронавірусна інфекція COVID-19 та необхідність перенаправлення коштів на інші потреби, призвели до внесення 13.04.2020 р. змін до Державного бюджету на 2020 рік, наслідком яких була відсутність у новій редакції Державного бюджету фінансування програми «Доступне житло» в обсязі 100 млн. грн., як це було закладено в бюджеті спочатку [13]. У зв'язку з цим, реалізація житлових програм залишилась у відповідальності органів місцевого самоврядування, які фінансували житлові програми. Щодо перспектив на 2021 рік, то вони є вкрай невтішними. Наразі в проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» (реєстр. № 4000) [14], який було прийнято у першому читанні 05.11.2020 р., фінансування однієї з найвагоміших програм забезпечення житлом ВПО, а саме – програми «Доступне житло» є відсутнім.

Критично малий рівень фінансування програми «Доступне житло», як на державному, так і на місцевому рівні, призводить до неможливості задоволення попиту ВПО на доступне житло та відповідно підвищенню якості життя. Сучасні реалії такі, що більшість ВПО, як зазначалося раніше, не мають власного житла та вимушені проживати або в орендованому житлі, або у родичів, або у місцях компактного проживання, які зі спливом часу стають непридатними для експлуатації. Якщо фінансування програми «Доступне житло» буде на тому ж рівні, що й у 2017-2019 рр., або його взагалі не буде, з кожним роком черга буде тільки збільшуватися.

2. ВПО отримують державну підтримку для забезпечення доступним житлом з урахуванням місця проживання, засвідченого довідкою про взяття на облік ВПО. Але наразі характерною є ситуація, коли ВПО фактично проживають в одній області, де будівництво житла не здійснюється, а працюють в

іншій (де будівництво здійснюється), що унеможливує їхню участь у програмі «Доступне житло». У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне скасувати прив'язку отримання державної підтримки придбання (будівництва) доступного житла до місця проживання ВПО. Дана ініціатива може бути реалізована тільки за умови організації належної процедури перевірки за результатами поданих документів для участі у програмі.

3. Державна підтримка не спрямовується на фінансування будівництва (придбання) житла на вторинному ринку, тільки на житло, яке будується або вже на новозбудоване житло, якому не більше року. Зумовлено це, по перше, необхідністю стимулювання житлового будівництва в областях де воно не здійснюється (як от наприклад, у Донецькій, Кіровоградській областях), а також стимулювання економіки за рахунок державних програм. Адже створення 1 робочого місця у будівельній галузі призводить до створення 5-ти робочих місць у суміжних галузях економіки, сплаті податків до бюджетів та відповідно зростанню ВВП. Але на сьогодні у ВПО є попит в отриманні державної підтримки на придбання доступного житла на вторинному ринку.

4. Державна підтримка для будівництва (придбання) доступного житла надається сім'ям та одиноким особам лише один раз. Разом з тим, не виключені випадки, коли до 2014 р. ВПО вже отримували державну підтримку на будівництво (придбання) доступного житла та певний час проживали у своєму житлі. Проте у зв'язку з початком військових дій та окупацією частини території України були змушені покинути своє постійне місце проживання та придбане раніше житло. У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне передбачити можливість повторного отримання державної підтримки таким ВПО.

5. Невизначеним на законодавчому рівні наразі є процес регулювання черги. Аналіз

інформації, яка розміщується на веб-порталах регіональних управлінь Держмолодьжитла, щодо надання державної підтримки за програмою «Доступне житло» дає підстави стверджувати, що черги по регіонам ведуться з кінця 2017 р. по теперішній час та з них не виключаються особи, які вже отримали державну підтримку (в тому числі й у складі іншої сім'ї), особи які померли, а також особи, які отримали державну підтримку за іншими державними житловими програмами (хоча фактично постанова Кабінету Міністрів України № 819 не забороняє громадянам одночасну участь у кількох житлових програмах Держмолодьжитла). У зв'язку з цим, необхідно на законодавчому рівні визначити правила ведення реєстрів кандидатів на отримання державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла, в тому числі, щодо підстав виключення громадян зі списків осіб, які претендують на отримання державної підтримки. Крім вищенаведеного, також, спостерігаються випадки, коли декілька заявників з однієї родини подають окремі заяви про отримання державної підтримки придбання (будівництва) доступного житла. Вважаємо, що на законодавчому рівні повинно бути чітко визначено, що для участі у програмі «Доступне житло» допускається лише одна заява від сім'ї про участь у програмі.

Розглядаючи питання забезпечення ВПО доступним житлом, неможливо й оминути сучасний стан житлового забезпечення ВПО в межах регіональних (місцевих) житлових програм, які адмініструються Держмолодьжитлом. Станом на 28.05.2020 р. на регіональному рівні функціонувало 123 житлові програми, які реалізуються регіональними управліннями Держмолодьжитла. Аналітичний огляд регіональних (місцевих) житлових програм дає підстави стверджувати, що наразі переважна більшість з них спрямовані на надання пільгових довгострокових кредитів

та розраховані, в першу чергу, на забезпечення житлом молоді незалежно від статусу. На рівні регіонів практично відсутні окремі цільові житлові програми спрямовані на забезпечення житлом ВПО. Ті житлові програми, які функціонують, в силу недостатності фінансування, не можуть в повному обсязі вирішити житлові проблеми ВПО. Відсоток ВПО, які за період з 01.01.2017 р. по 29.05.2020 р., в межах регіональних житлових програм були забезпечені житлом доволі низький, решта ж перебуває в очікуванні.

Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне зазначити, що вирішуючи проблеми забезпечення ВПО житлом потрібно поступово переходити від безкоштовного надання житла до створення умов отримання житла ВПО за доступну для них ціну. На регіональному рівні такий механізм працюватиме тільки за умови надання підтримки як за рахунок коштів обласного бюджету, так і за рахунок коштів інших місцевих бюджетів нижчого рівня, а також із залученням альтернативних джерел фінансування програм не заборонених законодавством. Місцевим державним адміністраціям спільно з органам місцевого самоврядування, а у разі їх відсутності - відповідними військово-цивільним адміністраціям вкрай необхідно активізувати роботу щодо розробки регіональних (місцевих) програм, спрямованих на житлове забезпечення виключно ВПО та щорічно передбачати кошти у обласних та місцевих бюджетах на їх реалізацію, залучати національних і міжнародних донорів, юридичних та приватних осіб.

Висновки. За результатами проведеного дослідження вважаємо за доцільне зробити висновок, що сучасна практика забезпечення ВПО доступним житлом на засадах ідеології нової якості життя, а також житлом в межах регіональних (місцевих) житлових програм, які адмініструються Державною спеціалізованою фінансовою установою «Державний

фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» не у повному обсязі задовольняють потреби ВПО у житлі через їхній різний майновий стан. У зв'язку з цим, увага ВПО, які не мають можливості прийняти участь у програмі «Доступне житло», повинна бути спрямована на отримання соціального житла або житлових приміщень для тимчасового проживання в межах окремого фонду житла для тимчасового проживання ВПО, порядок надання якого, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 р. № 582[15].

З метою вдосконалення механізмів забезпечення ВПО доступним житлом на засадах ідеології нової якості життя, вважаємо за доцільне внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 р. № 819 «Деякі питання забезпечення громадян доступним житлом» в частині:

розмежування загальної черги на отримання державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла по категоріям окремо для ВПО, учасників АТО та інших громадяни та передбачення для кожної категорії окремого фінансування. В частині розподілу фінансування надання державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла ВПО передбачити його розподіл пропорційно облікованій кількості ВПО у регіонах.

визначення правила ведення реєстрів кандидатів на отримання державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла, в тому числі підстав для виключення громадян зі списків осіб, які претендують на отримання державної підтримки.

закріплення положень, що до участі у програмі «Доступне житло» допускається лише одна заява від сім'ї.

скасування прив'язки фактичного місця проживання ВПО, яке фіксується у довідці ВПО, до права на отримання державної підтримки будівництва (придбання) доступного

житла та запровадження належної процедури перевірки за результатами поданих ВПО документів для участі у програмі.

Література:

1. Стан, тенденції та перспективи впровадження засад сталого розвитку житлової сфери України»: Аналітична записка. *Офіційний веб-портал Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/stan-tendencii-ta-perspektivi-vprovadzheniya-zasad-stalogo-rozvitku> (дата звернення: 24.11.2020).

2. Про затвердження Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року: постанова Кабінетом Міністрів України постанови від 16.12.2015 № 1094. *Офіційний вісник України*. 2016. № 2. Ст. 76.

3. Про внесення змін до статті 4 Закону України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва» щодо реалізації державних житлових програм: Закон України від 16.03.2017 № 1954-VIII. *Офіційний вісник України*. 2017. № 32. Ст. 985.

4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 94. Ст. 2709.

5. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2009 р. № 140 і від 29 лютого 2012 р. № 193: постанова Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 708. *Офіційний вісник України*. 2017. № 77. Ст. 2379.

6. Деякі питання забезпечення громадян доступним житлом: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 р. № 819. *Офіційний вісник України*. 2018. № 82. Ст. 2718.

7. Лист-відповідь на запит про доступ до публічної інформації Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» № 556/08 від 28.05.2020.

8. Онлайн презентація спецповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини «Реалізація права внутрішньо переміщених осіб на житло». URL: <https://www.facebook.com/denisovaombudsman/videos/1772551966247474> (дата звернення: 24.11.2020).

9. Середня заробітна плата за видами економічної діяльності по місяцях. *Офіційний веб-портал Державної служби статистики України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/gdn/Zarp_ek_m/Zp_ek_m_u/arh_zpm_u.html (дата звернення: 10.11.2020).

10. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII. *Офіційний вісник України*. 2016. № 101. Ст. 3291.

11. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 07.12.2017 № 2246-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 2. Ст. 48.

12. Про Державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 23.11.2018 № 2629-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 50. Ст. 400.

13. Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік». *Офіційний вісник України*. 2020. № 34. Ст. 1123.

14. Про Державний бюджет України на 2021 рік: проект Закону України № 4000 від 14.09.2020. *Офіційний веб-портал Верховної ради України*. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69938 (дата звернення: 10.11.2020).

15. Порядок формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб та Порядок безоплатного надання у тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 582. *Офіційний вісник України*. 2019. № 55. Ст. 1915.

References:

1. Stan, tendentsii ta perspektyvy vprovadzhenia zasad staloho rozvytku zhytlovoi sfery Ukrainy»: Analitychna zapyska. Ofitsiyni veb-portal Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen.

URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/stan-tendencii-ta-perspektivi-vprovadzheniya-zasad-stalogo-rozvitku> (data zvernennia: 24.11.2020).

2. Pro zatverdzhennia Kompleksnoi derzhavnoi prohramy shchodo pidtrymky, sotsialnoi adaptatsii ta reintehratsii hromadian Ukrainy, yaki pereselylysia z tymchasovo okupovanoi terytorii Ukrainy ta raioniv provedennia antyterorystychnoi operatsii v inshi rehiony Ukrainy, na period do 2017 roku: postanova Kabinetom Ministriv Ukrainy postanovy vid 16.12.2015 № 1094. Ofitsiyni visnyk Ukrainy. 2016. № 2. St. 76.

3. Pro vnesennia zmin do statti 4 Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia vplyvu svitovoi

finansovoi kryzy na rozvytok budivelnoi haluzi ta zhytloвого budivnytstva» shchodo realizatsii derzhavnykh zhytlovykh prohram: Zakon Ukrainy vid 16.03.2017 № 1954-VIII. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2017. № 32. St. 985.

4. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib: zakon Ukrainy vid 20.10.2014 № 1706-VII. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2014. № 94. St. 2709.

5. Pro vnesennia zmin do poriadkiv, zatverdzhenykh postanovamy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 liutoho 2009 r. № 140 i vid 29 liutoho 2012 r. № 193: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.09.2017 № 708. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2017. № 77. St. 2379.

6. Deiaki pytannia zabezpechennia hromadian dostupnym zhytлом: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.10.2018 r. № 819. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2018. № 82. St. 2718.

7. Lyst-vidpovid na zapyt pro dostup do publichnoi informatsii Derzhavnoi spetsializovanoi finansovoi ustanovy «Derzhavnyi fond spriannia molodizhnomu zhytlovomu budivnytstvu» № 556/08 vid 28.05.2020.

8. Onlain prezentatsiia spetsdopovidi Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny «Realizatsiia prava vnutrishno peremishchenykh osib na zhytlo». URL: <https://www.facebook.com/denisovaombudsm> an/videos/1772551966247474 (data zvernennia: 24.11.2020).

9. Serednia zarobitna plata za vydamy ekonomichnoi diialnosti po misiatsiakh. Ofitsiinyi veb-portal Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/gdn/Zarp_ek_m/Zp_ek_m_u/arh_zpm_u.html (data zvernennia: 10.11.2020).

10. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2017 rik: Zakon Ukrainy vid 21.12.2016 № 1801-VIII. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2016. № 101. St. 3291.

11. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2018 rik: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017 № 2246-VIII. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2018. № 2. St. 48.

12. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2019 rik: Zakon Ukrainy vid 23.11.2018 № 2629-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2018. № 50. St. 400.

13. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2020 rik». Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2020. № 34. St. 1123.

14. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2021 rik: projekt Zakonu Ukrainy № 4000 vid 14.09.2020. Ofitsiinyi veb-portal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69938 (data zvernennia: 10.11.2020).

15. Poriadok formuvannia fondiv zhytla dlia tymchasovoho prozhyvannia vnutrishno peremishchenykh osib ta Poriadok bezplatnoho nadannia u tymchasove korystuvannia zhytlovykh prymishchen z fondiv zhytla dlia tymchasovoho prozhyvannia vnutrishno peremishchenykh osib: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.06.2019 № 582. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2019. № 55. St. 1915.

Volkova A.O. Realization of the right to affordable housing by internally displaced persons: key aspects of a new quality of life. – Article.

The article is devoted to the implementation of the right of internally displaced persons to affordable housing through the prism of a new quality of life. It is noted that housing is one of the most important social benefits and components of the quality of life of the population in general and each family in particular. Attention is drawn to the fact that the critically low level of funding for the "Affordable Housing" program, both at the state and local levels, leads to the impossibility of meeting the demand of internally displaced persons for affordable housing and, accordingly, improving the quality of life. A number of problematic aspects of the implementation of the right of internally displaced persons to affordable housing are highlighted and ways of their solution are proposed.

In order to improve the mechanisms for providing IDPs with affordable housing on the basis of the ideology of a new quality of life, we consider it appropriate to amend the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 10.10.2018 № 819 "Some issues of providing citizens with affordable housing" in part: delimitation of the general queue for receiving state support for the construction (purchase) of affordable housing by categories separately for IDPs, ATO participants and other citizens and provision for each category of separate funding. Regarding the distribution of funding for state support for the construction (purchase) of affordable housing for IDPs, provide for its distribution in proportion to the number of IDPs in the regions; determination of the rule of keeping registers of candidates for state support for the construction (purchase) of affordable housing, including the grounds for exclusion of citizens from the lists of persons applying for state support; Ensuring that only one application from a family is allowed to participate in the Affordable Housing Program; abolishing the linking of the IDP's actual place of residence, which is fixed in the IDP certificate, to the right to receive state support for the construction (purchase) of affordable housing and

the introduction of an appropriate verification procedure for IDP documents.

Keywords: *quality of life, right to housing, housing policy, affordable housing, internally displaced persons.*

Волкова А.О. Реализация внутренне перемещенными лицами права на доступное жилье: ключевые аспекты нового качества жизни. – Статья.

Статья посвящена вопросам реализации права внутренне перемещенных лиц на доступное жилье через призму нового качества жизни. Отмечено, что жилье выступает одним из важнейших социальных благ и составляющих качества жизни населения в целом и каждой семьи в частности. Обращается внимание на то, что критически низкий уровень финансирования программы «Доступное жилье», как на государственном, так и на местном уровне, приводит к невозмож-

ности удовлетворения спроса внутренне перемещенных лиц на доступное жилье и соответственно повышению качества жизни. Освещены ряд проблемных аспектов реализации права внутренне перемещенных лиц на доступное жилье и предложены пути их решения.

Ключевые слова: *качество жизни, право на жилье, жилищная политика, доступное жилье, внутренне перемещенные лица.*

Авторська довідка:

Волкова Анастасія Олександрівна, молодший науковий співробітник відділу економіко-правових проблем містознавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України».

Стаття надійшла до редакції: 12 грудня 2020 р.